

Nr. 13.
An. IX.
1885.

Gherl'a
1/13
Oct.

FAMILIAR

Apare in 1/13 a fie-carei lune. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

SUSAN'A DIN SIERBANESCI

si
TERINTE VIERIULU.

Schitia din vietii'a poporului romanu.

De
GR. CRETIESCU.

Caii mergeau repede. Vizitiulu abia putea se tiena haturile. —

Inaintea noastra sierpuii in vale riului Jalomiti'a. In urm'a noastra se inaltiau crescetele delurilor, impodobite de paduri intretaiate de colnice, de campuri verdi, de case singuratice si de vii.

Dincolo de riu venia o campie, in latime ca de o buna fuga de calu, in lungu catu tienea caletori'a Jalomitiiei: din munti pana in Dunare. Era valea Jalomitiiei a capritiosei Jalomitie; vale pe alocure a semenata cu livedi de pruni, visfui si nuci; pe aiurea cu ogore de porumbu (cucuruzu) si grane. Nu departe venia si satulu Branesci cu beseric'a si scol'a lui, cu herestraele si morile lui de apa; dupa satu veniau iar' coline cu gradini, cu fentatie cu paduri si stanci prapastiose; si in urma muntii cu vurfurile lor, unele batendu in negru verdfu de departe; altele ple-siuve, alburii.

Caii se infierbentase asia de tare si scoborisulue ra asia de repede, incatu trasur'a, ori catu de maiestra ar fi fostu man'a celui ce o conducea, totu trebuia se ne restorne; si deca ne-a paditu sfantulu a nu fi svrliti se sarutamu iarb'a fara vointi'a noastra. multumita vizitiului ca seose caii din drumu afara, pe o valcica unde se oprira in nise tufe.

Se stamu aci, Fruntesiu, se odihnuim caii si se odihnimu si noi pe iarba verde la recorea acestoru vi-

sini, tufe si rachite si in mirosulu atatoru mii de flo. Te adorme aerulu acest'a, asia-i de imbalsamitu! Panoramele acestoru locuri i-ti farmeca mintile cu frumusetiele de care suntu impodobite. Vrundu nevrundu, aci trebuiese se senti tota stralucirea naturei. Vrundu nevrundu aci ti-se umple inim'a de o ceresca bucurie si admiratie. Audi impregiurulu nostru cum sbarnae albinele, ce placutu sgomotu scote lumea ce'alalta a musceloru, ce frumosu ne mai desfata codrii, dumbravele si valcelele, canteculu neastemperatei ciocarlii, ciripirea renduniceii, concertulu grangurelui si alu altoru pasarele! Colo in vale curge a lene Jalomiti'a cu mersulu asia de capritiosu candu se cobora din codrii. Ici, in apropiere de mine, pe o poteca de petricele se strecura undele unui isvorasiu. Iarb'a, florile, pomii de pe langa elu se oglindescu in limpedea lui apa. Fluturii sburdalnici alungandu-se, mergu de se asiedia: uaii pe ramurele tufeloru, altii pe petricelele isvorasiului si altii mai poetici, mai visatori, stau adenciti in ganduri pe cate o flore crescuta pe malurelele aceste. Gandaceii si densii: unii suri, altii galbeni, unii negrii, altii verdiurii si altii cu fecele curcubeului pe ei, se plimba ratacindu pe iarba, pe sub erba printre tulpinele burueniloru, pe frundiele teiloru, pe ramurele aluniloru si rachiteloru.

Si totu vorbindu eu asia, in timpu ce Fruntesiu ngrigia de stergerea sudorei, cailoru de manganarea loru pe

la urechi, luái fàra se fiu bagatu de séma geamantanasiulu meu din trasura; me dedei pe dupa pomi, me urcái pe o colina, me urcái pe alt'a coborfi câte-v'a valcele si me furisiái totu pe sub ascunsu, totu prin locuri de padure désa, pâna susu pe o muche mai inalta, de unde se vedeá totulu in vale si trasur'a ce parasi.

De o parte a Jalomitiei se vedáeu respandite casele satului Branesci; de alta parte satulu Podurile si satulu Sierbanesci. Intre aceste sate, cu casele, cu gradinele si fântânile loru fàra de nici o ordine asiediate, infipte pe pamentu cá de mân'a intêmplarei, se audiáu siuruindu unde ce invêrtiáu aripele moriloru de apa si se vedeá, stralucindu cá o dunga de argintu, Jalomiti'a. In Sierbanesci se zariáu paglicile tricolori ale stégului tierei, fluturându de-asupr'a primariei si a scólei la lin'a suflare a vântului.

De buna séma, cá Fruntesiu credeá la inceputu in nesciinti'a lui cá m'am tolanitu unde-v'a pe iarba, la umbr'a vre-unui teiu, cà-ci tocmai teiulu in florise.

Departandu-me eu de muche, dânsulu a trebuitu inca multu se mai ascepte dinaintea cáiloru, apoi se me caute prin pregiuru, se-mi strige numele si se-mi siuiere pentru a me orientá, crediendu cá eu totu umblându pe sub pomi, m'am departatu de drumu si m'am ratacitu.

Dupa ce a vediutu, cá cu tóte strigatele si siueraturile ce scoteá, nu me aretám, urîndu-i-se cu atát'a asceptare, si-a luatú drumulu indereptu la Têrgoviste, cà-ci chiria-i platisemi si n'avea la nimeni a da séma despre mine, de óre-ce me luase din orasiu, potu se-o spunu curatu, aprópe din drumu, de lângá unu hanisioru, in care gazduisemi si din care esîsemi cu geamantanasiulu in mâna se gasescu pe cine-v'a se me duca unde me duceá dorulu meu.

Intre strigatele cu care me chiamá, cele din urma dela care nu-lu mai audii, eráu si aceste care me facura se rîdu singuru:

— Uiuu! mèi domnule, mèi! Uiuuu! Domnule mèi! Incóce! Incóce! Unde corbii te-ai ratacitu?! Ce, nu me audi?! Mèi, domnule, mèi, cum te chiamá incóce! incóce! Cum pârdalnic'a, de nu te intrebái de nume, cându îmi stái in nasu?! Dar' nu glumí cu mine, cá n'am timpu de pierdutu pentru doi trei franci ai dumitale i. Nu me face, cá pe crucea mea te lasu pe aceste locuri de pomana lui duca-se pe pustie! Dreptu cine me ie! d-t'a?! Ce!? detoriu suntu eu se te asceptu? Na acum i. Se me iai de unde n'am se fiu! Ce socoti d-t'a se-t bati jocu de mine?! Atunci î-i vedeá! Éca!

Acestea vorbí Fruntesiu cu glasu tare si necajitu de totu, de resuná padarea si dumbravile din pregiuru. Apoi audii câte-v'a vorbe la cáii totu cu tonu restitu si necajitu de totu; necajitu cá nu me duse pâna unde-lu platisemi adeca pâna la satulu Podurile. Pe urma audii o pocnitura de biciuşca, unu hí la cáii catra loculu de unde me luase si la urm'a urmei:

— Se ne vedemu in cinste, mèi domnule, de acum inainte!! De acum inainte se me totu caúti si se me gasesci!

Aceste vorbe furè dîse si mai din resputeri, cá de asiu fi dormitu cátu dé adêncu totu î-lu audiám.

Si plecà, dandu-se, crediu la toti necuratii, cá a avutu de lucru cu unu chiriasiu de asiá soiu, ce s'a facutu nevediutu fàra se prinda dânsulu de veste si cu tóte cercetarile lui cá si cum l'ar' fi inghitú pamentulu si banuindu-me póte cá nu erám unu celu omu cinstitu de facui asiá isprava.

Me vediui dar' singuru, ratacindu cu geamantanulu in mâna printre pomii stufosi si in floriti, cautandu cà-rarea care se me conduca la cas'a pazitoriului padurei. O, gastii; ea veniá diu sioseau'a ce mergea la Sierbanesci si sierpuindu din vale in délu se indreptà catra crescetulu celu mai inaltu alu colineloru din apropiere; crescetú pe care zariám, cându pasii mei rataceáu prin locuri luminóse si redicate, hornulu unei casutie si fumulu ce se suiá dela ea la nori. Cine ar' puteá spune bucuri'a ce sêmtfi, candu vediui din departare acea cà-sutia dormindu in tacere la petiórele stânceloru si ale muntiloru, impresurata de tóte partile de verdétia si resfáciându-se liniscita in radiele sórelui si in mirosulu floriloru?!

Colinele din pregiurulu meu, pomii la radacin'a càror'a me opriám se me minunezu de cuiburile, paseriloru de feluritele loru pene frumóse si de farmecatórele loru cântece, valceau'a care coborîsem si colin'a de nucí pe care trebuíá s'o urcu, î-mi pareá cá suntu totu asiá de vesele cá si inim'a mea nerabdatóre de-a sosí cátu mai curêndu la locuinti'a de unde se suiá fumulu. Si cum se nu-mi fie vesela inim'a, cându lângá ace'a locuintia erám se gasescu stejarulu care vediuse de atâtea ori pe mam'a cu mine in braçie?! Si cu ce bucurie se nu-mi iasa totu sangele in façia, cându lângá acea locuintia erám se mai vedu odata paduricea in care mam'a mea, ori de câte ori se duceá la Jalomiti'a se aduca apa, îmi ascundeá léganulu cá se nu fie vediutu de paseri, de sóre si de ómeni, in crengile unui nu cu umbr'a mare?!

Cararea, pe care mergeám, erá imbracata numai in frundie de teiu si de stejaru, asternute la pamentu de vântulu de tótna si de érna si erá asiá de sierpuitóre cà-ti erá mai mare dragulu se te uiti la ea; cu sierpuirile ei me duse intre nisce stânci cu cóstele si vêrfurile fàra érba si fàra pomi, impodobite numai cu muschiu censusu. Dela pólele acestoru stânci ochii si mintea mea nu mai priviáu frumsetiele ce me incungiurá; priviáu la mam'a mea si la impregiurarile prin care trecuse in viéti'a ei.

II.

Ea erá de feliu din satulu Sierbanesci. Si dela vêrst'a cea mai frageda remase orfana de parinti,

crescându pe mâinile unui frate alu ei, mai mare cu multu decâtu ea, care inca se afla in viétia si ocupa insarcinarea de pazitoriu alu paduriloru statului din vecinatatea Sierbanesciloru. La dânsulu mergeám eu acum; nu-lu vedusemi de doi-spre-diece ani.

A fostu o frumósá femeia mam'a mea, cá de n'ar' fi fostu asiá nu esia cântecu despre frumseti'a ei, nici tatalu meu n'ar' fi îndragitu-o si nici de nevasta n'ar' fi luat'o.

Tatalu meu, in timpulu cându s'a datu in dragoste cu mama mea, erá unu voinicu si frumosu oficiéru de jandarmi; erá majoru si multu se uitá la elu cu dragu Domnulu Cuz'a pentru desceptatiunea, independenti'a caracterului, cutezanti'a si tinereti'a lui: aveá numai dóue-diece-si-siese de ani, lucru raru pe atunci intre oficiéri de gradu superioru. O favóre a D.-lui Cuz'a a fostu si numirea lui in acelu timpu oficiéru recrutoru in judetiulu Dâmbovit'a.

— Maiorule, falnicu cá unu stejaru, pe tine te trimitu se-mi inarmezi si se-mi aduci la domnesculu scauna alu tiei, cá se-o iubésca si se-o apere, bradii din muntele Plaiulu Domnescu si din muntele Léut'a; í-i díse zimbindu Cuz'a, in momentul cându í-lu recomandase ministierului de resboiu a-lu delegá cu recrutarea.

Erá unu voinicu si falnicu omu tatalu meu; asiá celu puçinu í-mi spuneá mam'a cându me mai marisemi si totu asiá í-mi spunu si betrânií lui prieteni si venerabilulu tabelu care-lu presinta calare pe unu calu albu si in bogat'a lui uniforma de maioru; cá-ci eu n'avui parte dela D.-diéu se-lu vedu in timpulu cându poteám se judecu.

Mam'a mea erá copila intre siese-spre-diece si siepte-spre-diece ani, cându flâcâii din plaiurile Dâmboviti'a si Jalomiti'a, plaiuri care se marginescu, furá adunati si dusi la resiedinti'a sub-prefecturiloru si de acolo la resiedinti'a judetiului, la Têrgoviste.

Câte calduróse imbraçisiari, câte duióse stringeri de mâna si sarutari nu se dederá la plecarea loru din sate! si câte lacrimi nu se versara pe urm'a loru! lacrimi dela mame, lacrimi dela surori, lacrimi dela dragutiei!!

Patru díle nu s'a sciutu in satulu Sierbanesci ce se facura cu flacâii porniti.

Intre sortasi erá si unu veru a mamei despre tata, de aceea unchiulu meu, a cincia dí, cu diorile in capu, cu unu batiu in mâna, cu o traista cu merinde si primenele la spinare si cu mam'a deinpreuna, plecá se-lu védia si se-i duca cele trebuítóre. — In prândiulu celu mare fura in Têrgoviste, adastându amendoí cu nerabdare la pórt'a prefecturii esirea sortasiloru si deinpreuna cu dânsii asceptá si tóta ce'a lalta multíme de barbati si femei, parinti si rude de ale flacâiloru, pe care dorulu í-i adunase de prin vái si-i coborise de prin munti la Têrgoviste.

Tocmai in sfintítulu sórelui au esítu sortasii din prefectura: unii cu faci'a mai vesela, altii cu faci'a pe

rita si dusi pe cugete. Cea de ântáia, care le est inainte dintre ómenii care-i adastáu, fú mam'amea. Flacâii, vedendu resaríndu-le inainte o féta frumósá de vestitu si mándru imbracata, í-si schimbára feçiele, oprindu-se in locu pentru a-o privi mai bine. Unii dintr'ênsii o cunosceáu, altii nu; dar' si unii si altii eráu stâpêniti, din pricin'a ei de ace'l'a-si farmecu; numai unulu se deslípí din cét'a loru, si cu iutiél'a unui turturelu care í-si regasesce perdut'a prietina a inimei lui, inaintá catra fetiór'a care se sfá. — Susana! díse elu apropiíndu-se de mam'a si dându-i mân'a, ce cauti aci singurica? Ori a venitu si unchiulu cu tine?

Sortasii stateáu inca uimiti; uitáse cá de diminétia nu esise din prefectura se védia sórele, si se-si astêmpere fóméa uitase cá parintií í-i adastáu, — unu singuru lucru vedeáu: fermecatoriulu chipu alu mamei mele si imbracamintea ei care o impodobiá cá intr'o dí de serbatóre; cu tóte acestea ici si colo isbucnira din sêuulu loru câte'vea murmure: — Susan'a din Sierbanesci! Fét'a cea frumósá dela Sierbanesci!?

In urma cét'a începú a merge catra ai sei. — Éca asiá! dar' Cosinzan'a a st'a de fata de unde a mai resaritu tocmai acum cându ni-i inim'a oparita, cá vai de noi, vorbí unulu dintre flacâi. — Cá bine graisi, tu mèi, Doru Meruntu; asta-i cá si vorb'a ceea: dupa mórté si calu de ginere! acum nu ne ajungeá cá pustí'a ai'a de carte spuse boeriloru, cá trebue pe nepusu in masa se ne purcéda la óste, unde si-a intiereatu draculu copiii; apoi ne mai est inainte si porumbiti'a ast'a, cá se stamu locului se-o privimu si se ne tréca prin minte câte alea tóte, acum la timpu de mâhnire! in-timpiná flacaulu lui Bordeiu Verde.

— Si ce se-ti tréca prin minte, mèi Stane? í-lu intréba unu alu treilea.

— Par' ca tu nu scii, viclénule, pe la munti in dulcele craciunului!

— Díeu! cá de cându suntu sortiasiu uitái câti boi are tat'a in batatura si care-i cea mai frumósá in satu!

— Te prefaci, tu, asiá!

— Ba díeu, nu!

— Ia se culegemu fragi de pe obrazu si se furamu mure de pe gura!

— Mèi, cá ce te mai trasnesce prin capu si acumu cându suntemu mâhniti! Lasati nasdravaniele la o parte si privi-ti-o câtu e de frumósá! Díeu, cá me ducu cu ochii închisi in óste pentru dâns'a, numai déca asiu scí, cá mi-a aruncatu si mie un'a din ochirile ei cele dulci! Hei! cá frumósá-i, mèi!

Ursit'a facú, cá si oficiéru recrutoru se iésa in balconulu prefecturei, se védia fét'a cea frumósá si flacâulu alergandu repede la ea indata ce o au diaritu; graindu-si, strângéndu-se de mâna si ducându-se la unchiulu meu, care stându radiematu in batiu si cu

N I Z Z A.

UNU CASTELU GERMANU.

traist'a in spinare la umbr'a unei salcii, mai de-o parte de ceialalti ómeni, î-i priviá cu multumire cumu vinu spre dânsulu.

— Cu chipulu ei asiá de frumosu si cu midilocu-asiá de gingasiu, ast'a-i dîna si nu féta! sioptí ofiçierulu comisii care-lu insoçise in balconu.

Si uitându-se mai lungu si cu bagare de séma mai mare la mam'a mea adause:

— Adeveratu este, Domniloru, cà de cându m'am treditu, in tiér'a Románésca asiá cerésca frumsetia de corpu, de façia, de cositie, eu inca n'am vediutu! Si cine scie in ce vale ori cósta de munte bogata numai in paduri si selbatacia, a vediutu sórele^{ti}erancuti'a ast'a!!

Si adeverate trebuie se fi fostu cele ce vorbiá ofiçierulu recrutoru, cà-ci a dóua dí care se intemplase se fie o dí de serbatóre, nu se duceá se vèneze caprióre cu prefectulu prin padurile din apropierea Sierbanesciloru, tocmai pe lângá vii'a si cas'a unchiului meu si nici verulu mamei au scapá atunci de militie.

— Nu sciu cum se facù, î-mi spunea mam'a, cà-i dîcea rîdiendu adese-ori tat'a dupa ce s'a luat unulu pe altulu de soçi, cà din diu'a in care te vediui, plasile si plaiurile judetiului si-au trimisu flacaii se traga la sorti la Sierbanesci; ér' recrutati'a in Dâmboviti'a in anulu acel'a se prelungí mai multu cá alta data.

Asiá s'a indragitu tat'a de mam'a.

La câtu-v'a timpu dupa acést'a, nu se mai vediu Susan'a din Sierbanesci, trecându la Jalomiti'a se aduca apa pentru casa; ér' prin satu se vorbiá de unii: cà s'ar' fi inecat, de foculu maiorului care plecase cu trei díle inainte de peirea ei, intr'unu locu ađêncu alu Jalomitiei, sciutu numai de ea, mai alesu cà se vestise: cà intr'unu satu, nu departe de Sierbanesci, se aflase plutindu pe rîu cadavrulu unei femei tinere care nu se scie alu cui este; de altii inse se vorbiá: cà s'ar' fi vediutu de padurari umblându prin padure, cântându si strigându o femeie despletita, cu sênulu golu si cu hainele de pe dâns'a rupte in bucati; cu alte cuvinte cà dragostea mamei mele fusese asiá de inflacarata, încátu ducându-se maiorulu, ea luase câmpii, s'au îsi facuse séma singura, aruncându-se in Jalomiti'a.

Aceste le vorbiáu nevestele si beatrânele din satu, facându a se intinde amendoue aceste svonuri, ce umbláu din gura in gura, si faptulu, cà mam'a mea in minutulu plecârei maiorului ar' fi cadiutu de dorere, fâra sêmțiri in braçiele unchiului meu.

Unchiulu meu cu inim'a strênsa intr'o adênca in-trisitare plecà se cerceteze despre dâns'a. — Din întrebare in întrebare î-i aflâ urm'a in Bucuresci. — La trei, patru díle dela plecarea lui in cercetare, se inturnà cu dâns'a acasa, si la câteva'a luni eu fû-i rodulu dragostei mamei mele.

Câtu fusese in Bucuresci mam'a mea luase de scire, cà acel'a care-i rapise inim'a plecase din tiéra. La in-

turnarea ei acasa, primí o scrisóre dela dânsulu prin care cu lacremile in ochi se rogá de ea a-si aliná dorerea ce-i pricinuisse despartirea unui de altulu, cà in curêndu se va inturná la Sierbanesci; apoi primí alta scrisóre apoi sí alt'a, sí asie, la fiecare luna câte o scrisóre; in care-i aretá cum paradise Bucurescii si tiér'a pe neasceptate, câtu de mare-i erá dorulu departe de ea si câtu de négra i-se pareá strainatatea in care caletoriá; scrisori, in care pe lângá foculu inimei lui, aretá si frumseti'a locuriloru pe unde umblá si obiceiele ce intêmpiná, si ómenii cari î-i cunosceá. In acele scrisori tatalu meu, pe lângá banii ce-i trimeteá pentru mine, o rugá si de a nu face inima rea, de a nu indragi pe altulu si de a nu se maritá pâna nu se va inturná dânsulu in tiéra, cându cu ajutoriulu lui D.-dieu o va luá de nevasta.

Mam'a, îmi spunea, cà i-a spusu tat'a, cà D.-lu Cuz'a î-lu trimisese cu o insarcinare la Vien'a si de aci preste mare, la Londr'a, cetatea negotiului si a industriei din lume.

Mam'a cu tóte acele scrisori si duióse promisiuni in fie care dí î-si aveá ochii plini de lacrimi; in fiecare dí umpleá cu cântecele ei de jale valcelele si dumbravele din vecinatatea colinei pe care fratele seu aveá vii'a si cas'a lui; si in patru tómné de-arêndulu, mâhni cu respunsulu ei petițorii care-i veniáu, sí mai cu séma pe postelniculu Stefanu Udrea din satulu Bogati.

Ea in durerea, ce-i ranise inim'a, se facuse mai frumósa, nu pierduse nimicu din farmeculu daruriloru cu care natur'a o impodobise. Si cându se duceá la beserica, imbracata in peptariulu ei celu cu marginile in firicele galbene de aur, in fot'a ei cea de lâna si in camasi'a cea cu tia, uimiá o lume intrêga; si in doue-spre-diece judetie se fi cercatu, nu intêlniá-i asiá pui-sioru de façia frumósa; nu intêlniá-i midilocelu, cositie, ochi si façia care se stea inpotriv'a midilocelului, cositieloru si chipului mamei mele celei frumóse.

Imi spunea mam'a, cà erám copilasii de doi ani, cându intr'o séra doi straini imbracati militarese gasduira la noi; ér' a dóua'a dí insoçiti de óspetii ce ne venisè de cu séra, dâns'a, eu, pe care unulu din cei doi straini me tiêneá in braçiele lui, si unchiulu meu plecaramu intr'o trasura la Têrgoviste si de aci la Bucuresci. Acolo nu trecù multu si tatalu meu, cà-ci elu fusese unulu din cei doi straini, se cunurá cu mam'a mea; ér' unchiulu meu se inturná érasii la cas'a si vii'a lui de de-asupr'a Sierbanesciloru, câscigându si sarcin'a de pazitoriu alu paduriloru Statului din plaiulu Jalomiti'a. — De atunci încóce cas'a unchiului meu devení cas'a pazitoriului paduriloru statului, nume pe care-lu pórtá si astadi pe lângá celalaltu nume de cas'a vieriului.

Acésta casa, cuibu de dragoste alu mamei mele, cuibulu copilariei mele, mi-o rapiá din vedere, inaltímea colineloru, pomii padurii de pe ele si adêncimea valceloru prin care me duceá cararea. Cum dar', cu câtu

me apropiamu de ea, de bucuria se nu-mi svâcnésca inim'a? Alhuriulu fumu care se inaltia la ceriu din ogeaculu ei celu varuitu, î-mi spuneá, cá ea este inca locuita; cá unchiulu meu póte stându lângá foculu ce ardeá pe vatra, cugetá la tēmpii cându mam'a erá fēta mare, si care nu mai veniá se-lu vedia din mormentulu in care dormiá de siese ani. Fericite timpuri, cându dēnsulu in diorile fie-cārei'a dīle, se desceptá in cântecele paseriloru si in cântecele maicei mele! Cugeta póte la cumnatulu lui, maiorulu, la tēmpulu cându tatalu meu cu mine si cu mam'a dinpreuna veneá adesea ori se-lu vedia la dīle mari, la tatalu meu, cáruia incepū a-i cresce iarba si flori pe mormēntu cu trei ani inainte de a incetá de-a mai traí mam'a.

La aceste impregiurari ale vietiei mamei mele cugetám eu cu dragu, ducūndu-me pe càrarea ce rataceá in recoritōrea umbra a padurei, intrerupēndu-mi cugetarea, cându foșnitulu frundiiloru uscate de sub pasii mei, cându cântecele unei pasere, cându sřruitulu printre buruiene si radacini a vre-unui isvorasiu cu apa rece si limpede cá cristalulu. — Uitasemi cu deseversire, cá prin furisirea mea cea fára de veste, arucasemi intr'o inima rea ne mai pomenita pe Fruntesiu, vizitiulu meu; cugetamu numai la mam'a mea, la unchiulu si la tatalu meu, care mi se pareá cá-lu diariámu printre pomi imbracatu in uniform'a lui cea de maioru.

(Va urmá.)

TÓMN'A.

Salutare paduri inca de verdētia incoronate,
Frundie palide ale tómnēi, pe câmpii ímprastiate!
Adio! dīle frumóse ce in urma nu lasati
Decātu doliulu ce place ochiloru mei intristati!

Pasulu meu se rataceste pe cararea solitara,
Cá se mai revadia inca pentru ce'a din urma óra
Acelu sóre rece, palidu a cárnii slaba lumina
Abia mai strabate — acum'a in padurea ce suspina!

Ah! in ale tómnēi dīle cându natur'a se precurma,
In privirile loru stinse e cev'a mai rapitoriu!
E adio de prietinu, e surisulu celu din urma
Unoru buze inghetiate de-alu mortiei crudu fioru!

Deci in ceasulu de pornire plāngēndu stins'a mea sperare,
Ce in lungi si amari dīle amu nutritu neprecurmatu,
Me întórcu inca o clipa si c'o trista cautare
Contemplezu bunuri ce 'n viētia nici odata n'am gustatu!

Paduri, sóre, vai umbróse, dulce, tainica natura
P'ale grópei mele margini se cuvine cá se plāngu;
Aerulu atātu imbata!.. lumin'a e atātu de pura!..
Ceriulu e atātu de dulce pentru ochi cari se stingu!..

Asiu voi pâna la drojdii, cup'a vietii se golescú
Asta cupa 'n care ferbe amaratiune si nectaru;
Cá-ci la fundu din intemplantu asiu puteá se mai gasescu
Celu pușinu o picatura din alu fericirei daru!

Póte cá-mi pastrēza inca viitoriulu, inturnarea.
Fericirei pentru care eu atātu amu desperatu,
Póte érase cá unu sufletu ce-lu invalue uitarea
Se fi intielesu suspinulu ce atātu m'a sbuciumatu!

Flórea cade din tulpina dāndu zephirului parfumulu
In a sórelui lumina e adiiulu seu duiosu
Ér' eu moriu — si-a mele dīle se ímprastie cá fumulu,
Sufietulu meu se esala cá unu tonu melodiosu!

1884. Septembre 2.

(Dupa Lamartine.)

FEMEILE.

Aceste fiintie dragalasiu suntu ursite se invecnicsca nēmulu omenescu, se cármuésca lumea si se conduca sórtea natiiloru; pentrucá, cá tinere fetióre robescu anim'a si se facu stāpēne pe animele cele selbatice, care nu sufla decātu resbunare si sānge; cá consórtē ajutu, animēza si inpoternicescu in tóte chipurile pre barbatulu sdruncinatu de luptele vietiei; cá mume conducú si stāpēnescu generati'a ce se redica pana candu ajunge de sene a se cármui singura. Asia dar' cu dreptu cuventu suntu de toti respectate cá centru, care este legatur'a si temeli'a soșietatīi. In adevēru nu se ostescu, nu suntu ostasi, nici punu legi, nici judeca si condamna, nici cármuescu natiile cá imperati, regi, principi si domni, inse stāpēnescu pre generali, pe judecatori, pe ministrii si pre toti cáti cármuescu natiile. De cáte ori a primitu sceptrulu imperatescu ele totu-de-a-un'a au isbutitu, cáte-odata au covarsitu si pre barbati, precum Seramid'a, Ecaterin'a, Elisabet'a, Cristin'a scl.

Ori-ce cariera a vietii strabatemu, ele suntu privite cá resplatióre si hotarescu sórtea nóstra; de ace'a si intiepti si poeti, si autori, si oratori, si artiste, si resboinici, si diplomati, toti se intrecu se dobandésca simpatīa denselor, ér' bucuri'a acestoru barbati remāne nedeseversita, déca nu voru vedé dulcele loru zimbetu, déca nu voru audí glasulu laudelor loru. Apoi singure cu deosebire suntu in adēnculu animei dorerile chinuitóre; de-ace'a 'si vérsa cu indestulare balsamulu tamaduatoriu alu māngaerei in ranele ei si ast'felu linitiescu dorerile nóstre dela léganu pana la mormentu.

Nisce asemenea grașii vrednice de respectu, pentru-ce óre se nu se resplátésca totu-de-a-un'a dupa meritu? Fiindu supusa la o multfme de bóle de care noi ne-am intemplantu scapati, femeile nu gusta nici-odata bucuri'a fara māchnire si inse-si dobāndirile cele mai naturale vatema si derapēna poterile trupesci ori sanetatea loru, si le amenintia chiar' viēti'a care le este nepretiuita!

Ele cá adeverate eroine, trebuescu a-si urmá fora intrerupere drumulu ursitei loru și se jertfésca pentru fii si barbati loru, pentru care suntu respectate si laudate, dar' fiindu-cá s'au inzestratu cu acēsta superioritate si cu atāte daruri morale si naturale, ar' fi de dōritu cá densele se iubésca mai multu (cātu se póte de multu) simplitatea; cá-ci simplitatea si neprisosinti'a formēza nemarginita infrumsetiare a naturei loru, ér' curatieni'a trupului si asiediarea vestmintelor loru celu aco-peritu, aceste singure suntu adeveratele podóbe cuviin-

tióse pentru o femeia vrednică de respectu. tóte celelalte prisóse redica fiacare câte o gratia, câte unu daru naturalu si ast'feliu schimonosescu chipulu celu! adeveratu alu femeiei; încátu inpodobirile cele mescesugite si incarcate de petre inpregiurulu mâneloru loru, tóte vestmintele luxurióse transportate din tieri straine si darapanatóre economiei casnice, in adeveru acoperu si ascundu frumseti'a loru naturala, si intuneca stralucirea ei, precum norii intuneca disculu lunei, ce in frumsetiaza noptile cele mai placute pentru caletori. Nici odata barbati cei intiepti si nebântuiti de slabi-tiuni desiarte nu s'au farmecatu de gatelile si aretarile din afora. Tenelop'a nu se incungiuará de multímea petitoriloru pentru aceste gatelí si aretari din afora nici fiic'a lui Scipionu nu fá chiamata se pórté deadem'a lui Ptolomeu imperatulu Egiptului, nici Ateneid'a nu fú proclamata de imperatésa a Bizantiului pentru desiarta-tiunea toaletei, ci numai pentru vértutea loru cea mare.

Femeile bune si intiepte, trebue se parasésca luxulu; cá-ci cele ce n'au intratu inca in viéti'a conjugala suntu placute de natur'a loru, celoru ce le voru pretinde cá consórta, ér' celelalte au placutu odata barbatiloru si nu remâne de câtu se se mândrésca cu dënsii, cá soçi'a lui Focion! Cá nume inse trebue se se inpodobésca cu fii loru, cá mam'a Grachiloru, pentru cá suntu datóre aj avé asupr'a loru tóta privirea, grigi'a si adeverat'a ambitia, cá se-si póta dá cuvëntulu inaintea lui D.-dieu, care í-i incredintiéza priveghierei loru. Se fia cu minte si se se silésca a se face virtuóse, cá-ci ele singure suntu inceputulu si sfërsítulu fericirei patriei, precum si alu ticalosiei si peirei ei.

IOANU ARISTOTELU

collaboratoru la mai multe diare din Romani'a.

O MINUNE DE COPILA.

— Poveste suediana. —

A fostu odata unu principe tineru, care erá se se casatorésca cu o princesa uríta si betrâna ceea-ce lui nu-i veneá la socotéla. — „Voiu se amu o nevasta cum se cade,“ dîse principele, batându din petioru, — o nevasta frumósa, cu ochii luminosi si o inima sêmntitóre.“ Si principele erá incapatiênatu. Elu nu se lasá, încátu mama-s'a trebui se-lu lase se plece a-si cautá o mirésa. — „Dar' numai cu o conditiune,“ — dîsè ea pe pragulu usiei; — „pana in ajunulu craciunului se-ti gasesci mirés'a care trebue se fie o minune de copila.“ — Principele puse se se adune numai domnisióre din tíera. Domnisiórele venira cu fudulele loru mame.

— Ce sciti? le intrebà principele, puindu-si monocululu.

— Scimu se cântamu la piano dóue-spre-diece óre in continuu.

— De cându sciti se cântati asiá de bine?

— De cându eráu numai de trei ani, strigara mamele.

— Ce mai sciti?

— Mai scimu se cântamu din gura multe arii de opere.

— Tóte aceste le sciti de cându eráti mici de trei ani? — Altu-cev'a nu sciti?

— Ba mai scim pe din afara tóte romantiurile frantiuzesci si cunóscemu numele tuturoru ministriloru. Voiti se ne ascultati? Ministrulu presiedinte este...

— Nu, nu, stati! strigà principele. Ast'a-i grozavu! Totu regimentulu la drépt'a in pregiuru! Mars! Si obositu cadu in braçiele camerierului seu. A dóua dí principele o patí totu asiá. — Domnisiórele, ce i se presentara, eráu si mai nasdravene de câtu celelalte, curate minuui. Eráu între ele, cari visáu grecesce si altele, cari díceáu la mamaliga omlet fára óue. Des-tulu cá principele nu sciá ce se se faca si incepeá se se familiariseze cu ide'a de a se cununá cu princes'a cea urita. — Vediuse dejá mai tóte fetele din tíera si si craciunulu erá la usia.

Inainte de serbatori principele mergeá tristu pe stradele intunecóse spre palatu. — „Ce mai daru de craciunu o se fie pentru mine princes'a cea betrâna,“ dîsè principele suspinându. De a-siu puté-o spândiuará de pomulu craciunului!“ De odata se opri inaintea unei case mici. Transparentele nu eráu lasate, in câtu se poteá vedé prin feréstra. Erá camer'a curatíca a farmacistulu Curtiei. Betrânulu farmacistu stateá la pomulu seu de craciunu si priviá cu inristare la portretulu repausatei sale soçi. Fiic'a sa statea si ea cu capulu razemata pe umerulu lui. O lacrima se vedeá tremurându in ochii ei albastri. — Principele sêmntí cá í-i bate inim'a. Si aduse aminte de vesel'a s'a copilarie, cându í-i erá permis se se jóce cu mici copile dragalasie, pe cari le sarutá copilaresce si fára genare. Inainte de a observá camerierulu seu, principele deschise usia si se aflá in faci'a placutei fete, care plecá ochii surprinsa.

— Lizisióra, dîse elu, te rogu se-mi respondi la cinci intrebari. Fericirea mea depinde dela ele. De cându cânti la piano?

— Nu cântu de locu.

— Cátu tempu ai invetiatu se cânti din gura?

— Nu sciu se cântu din gura.

— Câte romanuri franceze ai cetitu, mai intrebà principele veselindu-se.

— Unulu singuru.

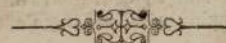
— Cum í-i chiama pe ministrii?

— Dieu nu sciu.

— Cum í-i díci tu la mamaliga? intrebà principele triumfatoriu si o apuca de mâna.

Mamalig'a e mamaliga, respunse fét'a ridiëndu?

Tu esti o minune de copila, si deci vei fi mirés'a mea, esclama printiulu fericitu, si imbraçiosandu-o incepù se jóce cu ea inpregiurulu pomului, apoi apucá pe betrânulu si-lu invérti si pe elu. — De aci plecara mâna in mâna la curte. Regin'a s'a spariatu grozavu la inceputu de alegerea principelui, dar' dupa ce acest'a í-i povesti, cá mititic'a nu scie nimicu din tóte bazaconiile altoru domnisióre ba nici chiar' ce n'semnèza omletu fara óue, betrân'a se indoiosia saruta pe feta in frunte si dîse: — „Fiule éta mirés'a t'a cá-ci ea e o adeverata minune de copila!“

O STRADA IN SCUTARI.

OTHELLO.

Drama in cinci acte de W. Shakespeare.

(Rezumatul.)

Othello vitézu, sinceru, generos este impresuratu, incetulu cu incetulu de intrigile unui subalternu care voiesce a-si resbună pe dânsulu Nevinovati'a augetesca a Desdemonei lupta, chiar' priu blândeti'a ei, in contr'a vieniilor lui Jago. Othello asculta, suferu, siovaesce însulta pe nevast'a lui, si apoi plânge; dér' mâni'a gelosiei e mai puternica decâtu totu, ea î-lu orbesce si î-lu face se ucida pe femei'a pe care o adóra si care n'a iubitu si nu iubesc pe altulu de câtu pe dânsulu.

Actulu antâiu se petrece in Veneti'a. Senatorele Brabantio are o fêta, Desdemona, pe care a refusat se o dee de soție unui Venetianu, Rodrigo, care o iubiá de multu. Dar' Desdemon'a iubesc pe Othello, unu generalu mauru in serviciulu Venetiei, si intr'o nópte fuge cu dânsulu si se casatorescu in taina. Lucrulu ar' remâné necunoscutu, "celu puçinu pana a dón'a di, deca Othello n'ar' fi avutu unu sublocoteneute, Jago, care î-lu uresce si care previne pe Rodrigo si î-lu impinge a preveni si pe tatalu Desdemonei. Dram'a ce va urmá ne apare dar' in intregulu seu, in tóta simplicitatea s'a tragica, chiar' dela prim'a scena. Brabantio cere ajutoriulu dogelui si alu senatului in contr'a aceluia care i-a rapitu fiic'a, scumpulu tesauru pre care l'a pazitu optu-spre-diece ani cu atâta ingrigire si iubire, in contr'a aceluia care a trebuitu, de siguru se intrebuinteze farmece cá se tarésca in calea s'a acésta fiantia cu minte sanetósá si inzestrata cu tóte calitatile ânimei si ale spiritului. Senatul nu se póte prononciá fâra se audia pe acusatulu. Éca-lu cá vine. Othello marturisesce faptulu indata. Iubesc pe Desdemona, este iubitu de dâns'a. Este acusatulu de farmece. Fia! Dar' farmecele ce le-a intrebuintiatu nu sunt de câtu farmecele ânimei. Erá primitu in casa lui Brabantio; betrânulu senatore î-i cerea adese-ori se-i povestésca istori'a vietiei sale, si elu, mândru de trecutul seu de onóre si de gloria, spunea, anu cu anu, luptele crâncene, faptele vitejesci, asalturile sângeróse ale tineretiei s'ale.

— „Avui ocaziune de-a vorbi de nenorociri cumplite de pericole mari, de mórtea infruntata pretutindeni; spusei cumu amu fostu târitu in robia si apoi rescumparatu, ceia ce mi s'a întemplatulu in caletoriele mele; amu vorbitu de tieri necunoscute, de desierte ingrozitóre, de pescere selbatice, de abisuri fara fundu, de munti perduti in nori. Desdemona asculta, si cându trebuintiele casei o chiamáu afara se grabiá se se întórca cá se nu piérdia unu cuvântu din istori'a mea. Intr'o di, me rugá se reincepú totu ce povestisemu, dicându cá n'a auditu totu... Si povestii din nou si avui dulcea fericire de a o vedé plângându la amintirea su-

ferintieloru mele. Si cându sffrsii, Desdemona î-mi multiamí dicându cá, deca cunoscu pe cineva care o iubesc, n'am decâtu se-lu invetiú a povesti istori'a mea cá se fie iubitu de dâns'a... Éca totu... Ea m'a iubitu pentru tóte suferintiele mele... Eu am iubitu-o pentru simpathi'a ce mi-a aretatulu... Éca farmecele mele pe care ea insasi le póte marturisi...“

Si intr'adeveru, Desdemona marturisesce cá a datu anim'a s'a lui Othello de buna voia si cere cá se se permita de-a aretá Maurulu acelasiu devotamentu si iubire ce mam'a s'a a aretatulu tatalui seu. — Veneti'a este in resbelu cu Turcii si are mare nevoie de viteji'a lui Othello; Senatul cautá dar' a imecá pe parinte cu fiic'a si incredintiéza Maurulu periculós'a sarcina de-a conduce resbelulu si de-a aperá Ciprulu, dându chiar' Desdemonei voia de-a insotí pe barbatulu seu. Iubesc pe soçulu meu, dice Desdemon'a, pâna si in profesiunea lui. In anim'a lui i-amu vediutu [faci'a, si amu legatu sórtea mea de glori'a si vitegi'a s'a. — Pléca, cá-ci vasele trebuie se parasésca portulu Venetiei chiar' in acea nópte; dar' Brabantio arunca lui Othello înainte de plecare o sagéta inveninata, a cárei'a otrava, ascunsá la inceputu, se va strecurá cu incetulu prin vinele lui, î-i va framântá inim'a si va face se nasca in elu demonulu gelosiei.

— Maure, striga Brabantio, pazesc-o, n'o perde din vedere. A insielatu pe tatalu-seu, si póte insielá si barbatulu.“

— „Sum siguru de ea, respunde Othello, care insarcinédia pe Jago se conduca pe Desdemon'a la Cipru, pe Jago care a juratu se î-si resbune in contr'a lui si care atrage si pe Rodrigo in resbunarea ce pregatesce.

In actulu alu doilea ne aflamu pe insul'a Cipru. O furtuna a despartitu vasele venetiane si Desdemon'a se ingrigesce, cá-ci nu se vede nici o corabia pe suprafaci'a marii. In zadaru, Jago, Rodrigo Cassio (locotentele lui Othello) si Emili'a (nevast'a lui Jago) se silésca o face se se gândésca la altu-ceva; gândulu seu sbóra peste mare cautându pe barbatu-i iubitu. — In fine, tunulu bubuie, o corabie se zaresce in departare, se apropie. Othello debarca. — *Desdemona! Othello!* — Shakespeare n'a gasitu altu-ceva de câtu aceste dóue nume pentru a esprimá incântarea nespusa a acestoru dóue sufete, reînóindu deodata intr'o sarutare. Dar' pe cându ei sunt cuprinsi de bucurie, ur'a veghiéza si incepe a tiese intrigele s'ale. Jago, remasu singuru cu Rodrigo, î-lu asigura cá Desdemon'a iubesc pe Cassio.

Rodrigo. Este peste putintia...

Jago. Tací si asculta!... Observi cu ce violentia s'a inamoratu antâiu de Othello, pentru grozaviele si minciunile ce-i spunea; eredi cá-lu va iubi multu timpu pentru povestirile s'ale? Fii siguru cá nu. I-va trebú si altu-ceva: frumseti'a formeloru, simpathi'a etatii, totu ce lipsescu Maurulu... Peste puçinu Desdemona va

recunoște ca s'a încelatu, si iubirea ei se va schimbă in racéla, si racéla in dispretiu si ura.

Rodrigo protesta, dar' boldulu gelosie, î-lu face se urasca pe acestu Cassio si se consêntia la propunerea lui Jago de-a caută o cêrta cu elu chiar' in nôptea acést'a. Cêrt'a e lesne de gasitu. Rodrigo insulta pe Cassio, care-i dà o palma si spadele lucescu. Montano intervine si e ranitu de Cassio. In midiloculu desordinei produse pintr'acést'a neasceptata nefericire. Rodrigo ese, si dà alarma in orasiu, Jago si-a ajunsu scopulu: Othello destitue pe Cassio si-lu numesce pe elu locotenente. Nu-i mai remâne de câtu de a-si resbună in contr'a lui Othello si destituirea lui Cassio servesce mai bine de câtu ori-ce tristețe sale proiecte. 'Lu consiliaza de a se adresá Desdemonei pentru a recapetá increderea Maurului:

„Incredintiati-ve in ea; si ea ve va ajutá a reluá postulu vostru. Soçi'a generalului are o anima sincera si buna; rugati-o se intervie pentru voi si suntu siguru ca veti reusi...“

— Cassio. De mâne chiar' me voi duce la ea.

Jago. Vetii face fórte bine. Nôpte buna!

Jago remâne singuru si negrele-i gânduri se des-fasióra.

„Pe cându acestu onestu dobitocu se va rugá de Desdemon'a pe cându ea se va rogá pentru elu de Othello, câ voi turná in urechile sale otráv'a cuvintelorú mele! — î-lu voi face se intieléga că ea nu cere rechiamarea lui Cassio de câtu in interesulu iubirei ce are pentru acestu omu; si cu câtu ea se va sili mai multu a servi pe Cassio, cu atâtu mai multu o voiu inegri si eu in anim'a Maurului.“

Cassio a dóu'a dí se duce la Desdemon'a si o róga de-a interveni in favórea lui; — Desdemon'a permite că va face totu că se obtie grati'a s'a dela Othello.

„Ve dáu cuvêntulu meu de onóre, că ve veti întórce la postulu vostru... Nu voi lasá pe barbatulu meu in pace pâna nu va consimti...“

Othello intra cu Jago in momentulu cându Cassio, plinu de bucurie, se desparte de Desdemon'a. — Jago nu díce de câtu o vorba. „Nu-mi place acést'a!...“ si este destulu ca se faca pe Othello se se ingrigésca. Desdemon'a care n'are nimicu de ascunsu, marturisesce cu nevinovatie că intr'adeveru omulu care a esítu erá Cassio, si incepe a se rogá pentru elu; ea î-si prelungiesce cererile cu o obstinatiune naiva, copilarésca. Othello esita, schimba vorb'a, e ingrigitu; dar', in sfêrsítu cedéza, câ-ci iubescce. Inse vespea l'a intiepatu dreptu in animá si indata ce remâne singuru cu Jago turburarea animei se arata in aceste cuvinte:

Sermana copila! Se fiu blastematu, déca nu este adevératu că te iubescu!...“

Dar' cine-v'a este acolo, cá resunetulu fatale alu gândurilorú sale interne. Jago le face se isbucnésca prin vorbele cele mai neinsemnate:

„Nobilulu meu stâpênu!...“

Othello turburatu î-lu intréba cu staruintia si elu repetá frasa:

„Nu-mi place acést'a.“ Voiesce se scie intielesulu acestei frase care a neliniscitu pacea animei sale si l'a fragmentatu in totu timpulu câtu a vorbitu cu Desdemon'a. Atunci Jago incepe cu mii de cotituri si de insinuári perfide: „O! paziti-ve, seniore, paziti-ve de gelosie!“ Othello presta:

„Credi tn că asiu poté se ducu viéti'a unui omu gelosu, care-si schimba banuețele ca fasele lunei? Nu!... Déca me indoiescu odata, suntu otarítu. Cá se turbure liniscea nu e destulu de-a díce că nevést'a mea e frumósa, câ-i place lumea, câ vorbesce liberu, câ jóca si cânta bine... Puçinulu meu meritu nu me va face se me temu, câ-ci ea aveá ochi si m'a alesu. Nu Jago. Trebuie se vedu inainte 'de-a me indoi; inse indoie'l'a va fi o proba pentru mine, si atunci nu mai remâne nimicu de câtu de-a sfêrsi de odata cu iubirea si cu gelosi'a.“

Ran'a e facuta; Jago sgândaresce necurmatu cu reticintie si cu amintiri perfide.

— „Ea a încelatu pe tatalu seu, luandu-ve de barbatu; si cându se parea că se teme si fuge de pri-virile vóstre, atunci le iubiá mai multu.“

Ran'a nu se póte vindecá acumu si pe cându Jago se retrage Othello lasa se isbucnésca tota induiosierea animei sale:

— „Póte, ... câ-ci suntu negru si n'am limb'a cea dulce a tineriloru de astadi; póte, ... câ-ci suntu pe povêrnisiulu vietiei... inse nu de totu... E perduta; sum insultatu, si singur'a mea mângaiere este de a-o urf. O, blastemu alu casatoriei!... Vine Desdemon'a... Déca me va încelá, oh! cerulu î-si minte lui insusi si nu potu se credu acést'a!“

Vócea dulce a Desdemonei, mângaierele sale, silinti'a s'a de-a departá grigi'a ce se cetesce pe fruntea lui Othello, nimicu nu î-lu póte rapí dela fatalele cugetari ce-lu absorbu. Desdemon'a încérca se î-lu lege la capu cu batist'a s'a, elu scóte batist'a si o arunca dicîndu: „e pré mica!“... In alte impregiurari mângaierele Desdemonei i ar' fi fostu scumpe si acést'a batista i-ar' fi reamintitu pe acea pe care o purtase mai înainte, mama s'a, acumu mórtá.

Batist'a aruncata de Othello remâne pe scena, e gasita de Emili'a si rapita de Jago, care se va servi cu ea spre a esecutá infernalele-i proiecte.

Othello se întórce; ideia ca Desdemona e vinovata nu-i lasa nici unu momentu de odichna:

„Oh! perfida pentru mine, pentru mine!...“

Jago. Nu ve mai gânditi la acést'a generale!

Othello. Dute, dute de aci! Tu ai aprinsu acestu focu in mine. I-ti juru că e mai bine a fi insielatu de totu, de câtu insciintiatu pe jumetate... Si Maurulu, cu anim'a sdrobita adauge:

„O! acumu, adio pentru totu-de-a-un'a liniscea inimei mele! adio multiamire! adio escadrone stralucitoare, resbelu falnicu, care faci din ambitiune o virtute! O! adio calului meu, sunetului cornului, tobei care descépta vitejia, drapelului falfindu si la tota mândria luptelor!... Misiunea lui Othello s'a sfêrsitu!“

Mani'a se aprinde in inim'a lui, se întorce spre Jago î-lu apuca de gatu si-lu amenintia cu mórtea déca nu-i va dá o proba. — Atunci Jago care ascépta acestu momentu, in care mintea omenésca numai póte rationá, narà Maurului o istoria infama a amorurilor dintre Desdemon'a si Cassio.

„O proba! o proba!“ — repetà Othello.

Jago. Spune-mi, n'ati vediutu in manele Desdemoniei o batista pe care suntu brodati fragi?...

Othello. — Acésta batista, eu i-am datu-o.

Jago. — Nu sciu; dar' am vediutu astadi o asemenea batista in mánile lui Cassio.

Si Jago aréta batist'a luata dela Emili'a. Tóte banelile lui Othello se schimba in sigurantia:

„Destépta-te acum, resbunare! Iubire parascesce-mi anim'a si vino, vino tu ura neimpecata!“

Desdemon'a vine si cere din nou grati'a lui Cassio.

Gandulu Maurului este aiurea.

Dà-mi batist'a t'a! — Écà-o. — Nu acést'a. Ace'a pe care ti-am datu-o. — Nu o amu aici. — Nu o ai? — Nu. — Ai perdutu-o? Nu o mai ai? Vorbesce! Unde e, unde? — Se va gasi. — Du-te de o cauta!...

Atunci se infuriéza si de diece ori repeta cu o furia crescúnda: „batist'a! batist'a! batist'a!...“ si ese respingandu pe Desdemon'a care nu intielege, si se mira, si întreba: „Póte cà a primitu sciri rele din Veneti'a!“

Din acestu momentu gelos'ia, ur'a, dorulu de resbunare freménta anim'a lui Othello; destituirea s'a si numirea lui Cassio in locul lui aduce la culme furi'a care-lu cuprinde si care isbucnesce cându se gasesce singuru cu Desdemona:

„Ce ai facutu, ce ai facutu? Cerulu se indigna!... Ce ai facutu? Lun'a î-si acopere faci'a!... Ce ai facutu?...”

Desdemon'a asculta uimita, plecându-si capulu la acelu potopu de injurii cautându a ghici motivulu loru si negasindu alta explicare decâtu necasulu, ce causéza barbatului ei destituirea lui.

Máni'a lui Othello nu mai are margini. Pune pe Jago se omóre pe Cassio si intra in camera unde dórme Desdemon'a, otarítu a sfêrsi cu dên's'a.

Nici odata art'a dramatica nu va merge mai departe. Shakespeare ne-a adusu se privimu cá unu lucru

firescu omorulu acestei femei nevinovate. Onórea tragica este la culme; dar' n'are nimicu escesivu séu neadeveratu. Othello intra otarítu, cu sabi'a in mâna. Desdemon'a dórme liniscita si candida cá o fetióra. Mi'a se descépta in anim'a Maurului.

„Nu voiú versá sângele ei; nu voiú sfâsiá acésta carne mai alba decâtu zapad'a.“

Se inclina si o saruta.

„Asiá se ffi cându vei fi mórta, cà-ci te voiú omóri, si apoi te voiú iubi. Este o dorere cerésca dorerea ce suferu; ea ucide cei'a ce iubesc.“

Desdemon'a se destépta si primulu seu cuvêntu este pentru Othello:

Cine e acolo? Tu esci, Othello?“

Si elu respunde prin aceste cuvinte infiorátore:

„Te-ai rogatu asta-séra, Desdemona?“

Si vinu amenintiarile. — Othello a intratu otarítu in odaia, nimicu nu-i va schimbá gândulu acumu. Din contra, dorerea ce aréta Desdemona cându aude despre mórtea lui Cassio, indoiesce turbarea Maurului, — care navalesce asupr'a ei si o inabusiesce aruncându-i pe capu, cu tóte strigatele ei, o perina, de asupr'a càrei'a apésa cu o furia convulsiva.

Dar' Desdemon'a abiá si-a datu cea din urma suflare protestându de inocenti'a ei si Othello afla cu uimire din gur'a Emiliei cà feme'i'a lui erá inocinte si cà Jago a inventatu totulu.

Jago, care audisè protestarile de nevinovatie ale victimei si voiesce se faca se taca pe feme'i'a lui, care se obstinéza in aপরarea Desdemoniei, o lovesce cu turbare cu sabi'a si apoi fuge.

Othello inspaimentatu, desperatu, repetà dorerea cea mai cumplita:

„Nebunu! Nebunu! Nebunu!“

Si intorcându-se càtra toti ofiçierii cari intrasera in casa dice:

„Spuneti tuturoru cà intr'o dí, la Alepu, vediendu pe unu Turcu indrasnetiu, unu sceleratu cu turbanu, care batea pe unu Venetianu; l'am luatú de gátu si l'am ucisu — ast'feliu...“

Elu se lovesce cu unu pumnalu si cade pe cadavrulu Desdemoniei, murmurându cu o voce care se stinge:

„Ti-am datu, Desdemono, unu sarutatu înainte de a te omóri, te sarutu inca odata înainte de-a mori si eu.“

O saruta si cade mortu.

Fr. D.

